

ӨЗӨК

Даярдаган: Марат Эргешов
Университет: Кыргыз-Түрк “Манас” университети
Багыты: Коммуникация
Иштин сапаты: Магистрдик диссертация
Беттердин саны: xiv + 254
Бүтүрүү датасы: 30/ 03/ 2011
Илимий жетекчилер: философия илимдерийинин доктору,
профессор Үмүт Асанова,
доцент Молдосеййт Мамбетакунов

Грузин жана кыргыз киносунун ич ара байланыштары

Магистрдик диссертация катары жазылган бул эмгекте, Совет доорунда пайда болгон Кыргыз кинематографиясынын жана ошол мезгилде өнүккөн Грузин кино өнөрүнүн ич ара байланыштарын, эки кинематографиянын тарыхы, эки элдин тарыхы, маданияты, жаратылган тасмалары анализделип ачыкка чыгаруу аракети жасалды. Муну менен бирге Союздук Республикаларга Совет бийлиги тарабынан түзүлгөн шарттар, Италия неореализминин, Франция “Жаны толкунун” башаты болгон СССР киносунун өнүгүү жолу, кино тилинин өнүгүүсү да, Советтер Союзунда алдыңкы кинематографиялардан болуп эсептелген эки – Грузин жана Кыргыз кино искустволорунун мисалында анализделген.

Негизи эле, техникинын – кинонун Советтик коомдун турмушуна, телекөрсөтүүнүн, интернеттин заманбап коомдун жашоосуна кирип, анын ажыратылгыс бир бөлүгү болуп калганы анык. Демек, бүгүнкү күндө сыналгынын, интернет желесинин бизди багындырганы сыйктуу эле, Совет бийлиги кинонун күчтүү массалык “курал” экенин түшүнүп, Совет идеологиясын жүрүтүүгө, элди башкарууда ошол куралды эффективдүү колдонууга аракет кылган. Цензуранын жардамы менен тасмалардын маанисин, берген идеяларын, ортого койгон маселелерин контролдоп турган. Бирок, ошого карабай, Кыргыз жана Грузин кинематографисттери Эркиндикке чыгууга, бир кишиге “кул”

болбой өз алдынча жашоого, өзүнүн тарыхын, каада- салттарын, диний көз караштарын, адамдык баалуулуктарын жоготпоого, Совет идеялогиясына каршы күрөшүүгө элди үндөгөн. 70- жыл өмүр сүргөн идеялогиянын бузулусу, Советтик Республикалардын көз карандылыка жетүүсү, коомдун ой-жүгүртүүсүнүн, жашоого болгон көз караштарынын өзгөргөндүгү жөнүндө маалымдайт. Ал эми, буга кино искусствосунун да кошкон салымы чоң экени, бул иште каралган.

Ачкыч сөздөр: адамдык баалуулуктар, Грузин киносу, Грузин маданияты, кино искусствосу, кинорежиссердун концепциясы, коом, Кыргыз киносу, Кыргыз маданияты, массалык маалымат каражаты, совет доору, совет идеялогиясы, совет кинематографы, улуттук аң сезим, улуттук менталитет.

ÖZ

Yazar:	Marat ERGEŞOV
Üniversite:	Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı:	İletişim
Tezin Niteliği:	Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı:	xiv +254
Mezuniyet Tarihi:	30/ 03/ 2011
Tez Danışmanları:	Prof. Dr. Ümüt ASANOVA, Doç. Moldoseyt MAMBETAKUNOV

GÜRCİSTAN VE KIRGİZİSTAN SİNEMALARININ BENZERLİLİĞİ VE DEĞİŞİKLİLİĞİ

Yüksek Lisans Tezi olarak bu çalışmada, Kırgızistan'da Sovyet zamanında ortaya çıktıgı sinema sanatıyla aynı zamanda Gürcistanda hızlı bir şekilde gelişmekte olan sinemacılığın iç ilişkilerini, iki sinemacılığın tarihini, iki ülke halkının tarihini, kültürünü çekilen sinemalar esasında analiz edilip, ortaya koyma çabaları gösterildi. Bununla birlikte, Sovyet hükümeti tarafından Sovyet cumhuriyetlerine sağlanmış olan koşullar, İtalya neorealizm'inin, Fransa Yeni Dalgası'nın başlangıcı olan Sovyet sinemasının gelişme yolu Sovyet ülkelerinde önde gelen iki sinemacılığın – Gürcü ve Kırgız sinemacılığının örneğinde analiz edildi.

Esasında, teknığın – Sovyet toplumu yaşamında sinemanın, çağdaş toplum hayatında televizyonun, internetin birbirinden ayrılmaz parçası olduğu kesin. Demek ki, bugün internetin, televizyonun bizi işgal ettikleri gibi, Sovyet iktidarı sinemanın güçlü bir kitle iletişim "kuralı" olduğunu anlayarak Sovyet ideolojisini genişletme çalışmalarında, devleti yönetmede etkin kulanmaya çaba gösterdi. Çok sıkı ve geniş çapta kullanılan sansür yardımıyla filmlerin vermek istediği fikri ve anlamı, aktüel konuları kontrol etti. Ama buna rağmen, hoş Kırgız ve Gürcü sinemacıları, çekikleri sinemalarıyla kendi seyircilerini ve genel milleti Özgürlüğe, tek adamın kölesi olmadan kendince hayatı geçirmeye, kendi tarihini, örf-adetlerini, dinini ve inançlarını, insanlık değerleri kaybetmemeye, Sovyet iktidarına karşı halkı çağrırdılar.

70 yıl yaşayan Sovyet ideolojisinin param parça olması, Sovyet Cumhuriyetleri'nin egemenlige yetmeleri, toplumun mentalitesinin, hayatı olan bakışlarının değiştigini gösteriyor ve burada da sinemayın rolü büyük olduğu bu çalışmada analize alındı.

Anahtar kelimeler: Gürcü sineması, Gürcü kültürü, insan değerleri, Kırgız sineması, Kırgız kültürü, kitle iletişim araçları, sinema sanatı, Sovyet devrimi, Sovyet ideolojisi, Sovyet sineması, toplum, yönetmen konsepti, ulusal anlayış ve bakışlar, ulusal mentalite.

АБСТРАКТ

Подготовил:	Марат Эргешов
Университет:	Кыргызско-Турецкий университет “Манас”
Направление:	Коммуникация
Степень работы:	Магистерская диссертация
Количество страниц:	xiv + 254
Дата окончания:	30/ 03/ 2011
Научные руководители:	доктор философских наук, профессор Умүт Асанова доцент Молдосейит Мамбетакунов

Внутренняя взаимосвязь грузинского и кыргызского кино

В этой диссертации анализируется внутреннее подобие творчества как кыргызских, так и грузинских кинематографистов, работавших во времена СССР. Как у тех, так и у других в те годы прослеживался огромный творческий потенциал, позволявший создавать поистине талантливые произведения. Грузинские режиссёры очень часто обращались в своём творчестве к истории своего народа, его самобытной культуре. Их кыргызские коллеги также уделяли не меньше внимания историческим персонажам.

Автор диссертации исследует также возможности, которые создала для кинематографов Советская власть, для Советского киноискусства, который послужил основой для итальянского неореализма и французской “новой волны”. Именно кыргызские и грузинские кинорежиссёры оказались в те годы в числе одних из первых. Это можно объяснить, в том числе и тем, что возникающие технические новшества они непременно внедряли в свою работу. И, просматривая их фильмы, рядовой советский обыватель мог обо всём этом узнать. Но, узнавая о технических новшествах и социальной свободе для граждан за рубежом, у многих советских людей также сложилось и соответствующее мнение о ситуации в Советском Союзе. В свою очередь власти СССР, понимая силу кино, о которой говорил ещё В.И. Ленин, также стремились использовать это в свою пользу для пропаганды советского образа жизни. С помощью цензуры они контролировали все идеи и проблематику сценариев, не допуская потенциально опасных для спокойствия общества кинематографических

приёмов. Но, несмотря на это, кыргызские и грузинские кинорежиссёры, не желали терять самобытности, религиозной культуры, и всячески стремились, и впрямую, и остроумными намёками, показать несостоятельность советского строя. В том, что этот строй, просуществовавший 70 лет, всё-таки пал, есть немалая и прямая заслуга кино. Обо всём, сказанном выше вкратце, и пойдёт речь более подробно в диссертации.

Ключевые слова: человеческие ценности, Грузинское кино, Грузинская культура, киноискусство, концепция кинорежиссера, общество, Кыргызское кино, Кыргызская культура, средство массовой информации, советское время, советская идеология, советский кинематограф, национальный разум, национальный менталитет.

ABSTRACT

Written by: Marat Ergeshov
University: Kyrgyz- Turkish Manas University
Direction: Communications
Work degree: the Master dissertation
Quantity of pages: xiv + 254
Date closed: 30/03/2010
Supervisors of studies: the Doctor of Philosophy, Professor Umut Asanova
senior lecturer Moldosejt Mambetakunov

INTERRELATION OF THE GEORGIAN AND KYRGYZ CINEMA

In this dissertation obvious similarity of creativity both Kyrgyz, and the Georgian cinematographers working in period of the USSR is researched. Both cinemas of those years had the huge creative potential, allowing to create really talented products. The Georgian directors very often addressed in the creativity to history of the nation, its original culture. Their Kyrgyz colleagues also gave not less attention to historical characters.

The author of the dissertation investigates also possibilities, which were created for cinemas by the Soviet power, comparing in passing with neo-realism in Italy, French “the New Wave”. The Kyrgyz and Georgian film directors have appeared those years among one of the first. It is possible to explain it including to that they by all means introduced arising technical innovations in the work. And, looking through their films, the ordinary Soviet inhabitant could learn about all it. But, learning about technical innovations and social freedom for citizens abroad, at many Soviet people also has developed and соответствующее opinion on a situation in Soviet Union. In turn the authorities of the USSR, understanding force of cinema about which spoke still V. I. Lenin, also aspired to use it to own advantage for propagation of the Soviet way of life. By means of censorship they supervised all ideas and a problematic of scenarios, not supposing potentially dangerous to calmness of a society of cinema receptions. But, despite it, the Kyrgyz and Georgian film directors did not wish to lose originality, religious culture, both in every possible way aspired, and outright, and witty hints to show an inconsistency of the Soviet system. That this system which has existed of 70

years, all the same has fallen, there is a considerable and direct merit of cinema. About everything, told above in brief, also in more details speech will go to dissertations.

Key words: human values, the Georgian cinema, the Georgian culture, motion picture arts, the concept of the film director, a society, the Kyrgyz cinema, the Kyrgyz culture, means mass information, Soviet time, Soviet ideology, Soviet cinema, national reason, national mentality.